

A MOHORAI VIDFFYEK CZÍMERES-LEVELE ÉS NEMZEDÉKRENDJE.

(Második és befejező közlemény.)

Vidffy Ambrus két gyermeket hagyott hátra ú. m. *Lőrinczet* és *Orsolyát*.¹ Lőrincz idejében még egyre tartott a Vidffy és Kóváry családbeliek közötti egyenetlenség a kóvárszegi birtok végett, a mint ez a sági konventnek 1518. évben kelt bizonyosság-leveléből kitűnik, mely szerint Kóváry János eltiltotta mohorai Vidffy Lőrinczet a kóvári határhoz tartozó Kóvárszeg nevű liget elfoglalásától. Ezen Lőrincz hű embere volt János királynak s mint ilyen 1526-ban a tokaji gyűlésen részt vett.² Viszont János király is őt s idővel bekövetkezett halála után, özvegyét és fiát *Pált* pártfogásában részesíté. Lőrinczről több oklevél emlékezik, nevezetesen: 1532-ben János király gyarmati Balassa Zsigmondot és Menyhértet a váci káptalan által maga elébe idéztette a miatt, hogy Vidffy Lőrincznek egyik jobbágját, ki öröltetés végett az ő ipolyi malmába búzát vitt, fegyveres szolgálók által megtámadtatták s tőle egy ökröt erőszakosan elvettek.³ Ezen oklevél nevezetes azon körülménynél fogva, hogy János király benne azon végzésre hivatkozik, melyet ő az ország rendeivel együtt, Buda ostromoltatásának megszűnte után, Budán az 1530-ik év utólján vagy az 1531-ik év elején tartott országgyűlésen hozott s mely szerint az azután elkövetett vagy még elkövetendő hatalmaskodási cselekvények az idézéstől számítandó 15-ik napon voltak ítélet alá bocsátandók. Ebben tehát még egy új cikkelyével ismerkedünk meg azon törvényeknek, melyeket János király a főntemlített országgyűlésen híveivel alkotott.⁴ Egyébiránt hasonértelmű törvényt Ferdinánd király is hozatott a hozzá hű rendek által, melyre hosszú időn át szoktak volt hivatkozni a hatalmaskodási pörökben hozott ítéletek. Egy másik oklevélben a budai káptalan jelentést terjeszt

Ferdinand király elébe, Vidffy Lőrincznek és nővérének, Orsolyának ellentmondása ügyében a Nógrádmegyében fekvő *rétsági* birtokra vonatkozólag, árokházi Sárkány Ferencz és János (az akkor már nem élt Sárkány Ambrus országbírónak testvérei) ellenében.¹

Lőrincz mohorai birtokát megnagyobbítá az által, hogy Bak Zsófiától, férjezett Gyürkynétől ennek alsó-mohorai birtokrészét cserébe vette hat telekért Nagy-Csalomján.² De ezen Bak családnak többi tagjaival folytonos ellenségeskedésben élt s azon befolyásra támaszkodva, melylyel János király udvaránál birt, velök fölényét éreztette. Így 1531. évben fegyveres jobbágyságot Baloghy Boldizsár vezérlete alatt Bak Bálint ellen kiküldte, kik is ennek alsó-mohorai házát megrohanva, azt mindenkép megrongálták, az ablakokat bezúzták, őt magát pedig halálra üldözték s a mint kimenekült a mezőbe, őt ott is utólérve és súlyosan megsebezve, elfogták, s Vidffy Lőrincz egyik alsó-mohorai jobbágjának házában fogva tartották mindaddig, míg csak meg nem ígérte, hogy Vidffy Lőrincz ellen e miatt soha panaszt emelni nem fog. Ezen ígéretét Bak Bálint nem is merte megszegni mindaddig, míg Vidffy Lőrincz életben volt s csak több évvel ennek halála után, 1549-ben vett magának annyi bátorságot, hogy ama sérelme miatt, Lőrincz fiát, *Pált*, mint kire atyjának összes javai és jogai szálltak, és nevezett Baloghy Boldizsárt pörbe fogja, minek folytán ezeket I. Ferdinánd király, mint alább látni fogjuk, a sági konvent által maga elébe idéztette.³ Lőrincz még 1537 előtt szűnt meg élni, mert a nevezett évben özvegye, Petronella asszony, már mint nagykállói Lőkös János neje fordul elő, ki, valamint első férjétől való fia, Vidffy *Pál* ellen Dubraviczky Mihály Hont vármegye törvényszékétől a *kapaszi* pusztá felerésze iránt, melyet ő állítólag néhai Vidffy Lőrincztől 150 arany forintért zálogba vett volt, ítéletet eszközölt ki,

¹ Nagy Iván idézett munkájában, Orsolya helyett: *Zsófiát* említ, XII. 476.

² Jászay P. A m. nemzet napjai a mohácsi vész után, 82.

³ Ered. oklevél a Kubinyi cs. levélt.

⁴ Vesd össze a Századok 1876. évi folyamában az 581—583. lapokon megjelent: «*János király budai országgyűlése az 1530-ik év végén*» című értekezéssel.

¹ Ered. okl. a Kubinyi cs. levélt.

² Nagy Iván, Magyarország. csal. XII. 180.

³ Ered. oklevél.

mely szerint nevezett alperesek ama kapaszi puszta fele részét Dubraviczky Mihálynak kiadni, ezenfelül 25 nehéz márka birság-pénzt lefizetni köteleztettek. Ezen ítéletet azonban Petronella asszony és fia Vidffy Pál Baloghy Imre képviselőjük által a kir. kuriához fölbbezték, azon oknál fogva, hogy Dubraviczky Mihály ama 150 arany forintot nem a kapaszi puszta felének zálogbavétele miatt, de azért fizette néhai Vidffy Lőrincznek, mert ez azon időben Dubraviczky Mihálynak bizonyos bajos ügyeit János királynál nagy szorgalommal rendezte és kiegyenlítette volt.¹ Két évvel később János király Petronella asszonyt és fiát Vidffy Pált Lónyay Péter ellenében vette oltalma alá s erre 1539. évben Budáról keltezett levelében keményen ráparancsolt, hogy azon pénzt, ezüst- és ruhaneműeket s egyéb ingóságokat, melyeket néhai Vidffy Lőrincz még életében neki átadott volt megőrzés végett s melyeket ő jogtalanul magánál visszatartott, a panaszlóknak azonnal adja vissza.²

Lőrincznek csak egy fia volt, a fíont nevezett Pál.³ Ez *Felső-Mohoráról* írta magát s 1549. évben pörbe vonatott alsó-mohorai Bak Bálint által nem csupán néhai atyjának Lőrincznek fíont előadott erőszakoskodása, de a miatt is, hogy ő maga, egy évvel előbb, 1548-ban, panaszló Bak Bálint osztályosának, Bak Balázsnak összes birtokrészeit Alsó-Mohorán, Kövesden és Zerdahely pusztában erőszakosan elfoglalta s birtokában tartotta. Az első panasz következtében a sági konvent, őt nem az ő felső-mohorai házában, mivel ez azon időben a törökök hatalmában volt, hanem nagycsalomi birtokán idézte meg, a második idézést pedig a pozsonyi káptalan végezte.⁴ Hogy mindkét ügy miként dőlt el, arra nézve a kezünknel lévő adatok nem nyújtanak felvilágosítást, de hogy Vidffy Pál I. Ferdinand s utóbb II. Miksa királyoknak híve s kedveltje volt, kitűnik két oklevélből, melyek közül az egyikben Wárdai Pál esztergomi érsek és kir. helytartó mohorai Vidffy Pálnak 1549. évben, a

király iránt tanusított hű szolgálataiért, ennek nevében oda adományozza Nyakazó Ferencz volt csábrági várnagy összes javait, különösen pedig a hontmegyei kapaszi, kiscsalomjai és kovári birtokrészeit, melyek tőle, azon oknál fogva, mert a csábrági várat a lázadó Balassa Menyhért részére fentartani merészkedett s ez által hűtlenség bűnébe esett, koboztattak volt el,¹ — a másikban pedig II. Miksa király 1567. évben Forgách Simon egri és Raminger Jakab tokaji várkapitányainak parancsolja, hogy mivel ő hívét, Vidffy Pált, összes javaival, birtokaival és jogaival együtt különös királyi oltalma alá vette, őt minden erőszakos és törvénytelen háborgatók, nevezetesen Kállay Ferencz, János és Lőrincz, valamint néhai Kállay Pál özvegye ellenében oltalmazzák meg.²

Hogy Pál-nak voltak-e gyermekei, arról a kezünknel lévő adatok hallgatnak, de semmi kétségünk sem lehet abban, hogy a következő Vidffy nemzedék, ú. m. *Kristóf, II. Vid* és *Krisztina* testvérek, kik a XVI. század vége felé éltek, ezen Pálnak valának gyermekei, mert adataink szerint Vidffy Pál idejében más férfi tagja a Vidffy családnak nem volt életben, tehát amazok nem is lehettek másnak gyermekei, mint éppen csak Pálnak.³

Kristóf és *II. Vid* idejében még egyre folyt ama régi pör, melyet a kovárszegi terület miatt, mint fíontebb láttuk, éppen száz évvel előbb indított meg a Kóváry család az ő szépatyjok, Vidffy Ambrus ellen, mely azonban 1591. évben rájok nézve kedvezőtlen fordulatot vett, mert Hont vármegye törvényszékének azon évben kelt ítéletében ők, valamint gyarmati Balassa András, Gyürky Benedek és Kürtössy Mátyás, mint nagycsalomjai birtokosok, kiket Kereszthúry János képviselt, több rendbeli tetemes birság-összeg lefizetésén kívül arra köteleztettek, hogy a Kóváry család leányági maradékaitól elfoglalt kovárszegi területet amazoknak adják vissza, mivel amazok ügyüket III. András királynak 1291-ben, Thormoczson kelt s általuk felmutatott határjárás oklevelével jobban támogatták, mint

¹ Ered. okl.

² Ered. okl.

³ Nagy Iván, Magyarország. csal. XII. 476. *Pál* testvéreül *Erzsétt*, Orbonás Andrásné említi, a kútfő megnevezése nélkül.

⁴ Ered. oklevelek.

¹ Ered. okl.

² Ered. okl.

³ Nagy Ivánnál Magyarország. csal. XII. 476. *Kristóf* és *II. Vid* szintén Pál fiainak mondatnak, de *Krisztina* helyett mint testvérük: Judit, Tibolthné említetik, a kútfő megnevezése nélkül.

fontnevezett alperesek, kik ú. m. a szolgabírák mellőzésével önhatalmúlag szándékoltak határigazítást eszközölni.¹ Gyürky Benedek az anyja, Bak Zsófia és néhai Vidffy Lőrincz közt létrejött csere-egység alapján volt Nagy-Csalomján birtokos, de hogy Balassa András és Kürtössy Mátyás mily birtokcímen birtak ott, adatainkból ki nem tűnik, valamint az sem, hogy Vidffy Kristóf és többi megnevezett alperes társai főlebezésének mi lett az eredménye.

Kristóf 1596-ban a kir. emberek sorában említetik.² Nejétől, Dalmady Erzsébettől csak egy leánya maradt; *Borbála*, ki Onory Miklóshoz ment férjhez.

II. Vid vitéz férfit s a drégeli várnak kapitánya volt. 1586-ban a maga és nővérenek, *Krisztinának*, néhai Luka László özvegyének nevében ellentmondott a sz. benedeki konvent előtt Dacsó István beigtatásának ama videfalvai és sztraczi birtokokba, melyeket Dráskovics György kalocsai érsek és kir. helytartó, nevezett Luka László magvaszakadta címén, említett Dacsó Istvánnak adományozott volt,³ 1590-ben pedig II. Rudolf királytól perújító parancslevelet nyert, melyben Hont vármegye törvényszékének meghagyatott, hogy Gyürky Benedek ügyét, melyet nagy-csalomi tizedeinek lefoglalása miatt ellene támasztott, vegye új tárgyalás alá.⁴ 1594 és 1596. években ő is a kir. emberek sorában említetik II. Rudolf királynak a sz. benedeki konventhez s az egrí káptalanhoz intézett azon parancsleveleiben, melyekben Kubinyi Lászlót és véreit a a kishonti Klenócz és Nyústya helységekbe, valamint a tiszolci és feledi részirtokokba — úgy szintén, új adomány címén, a gédei vár és uradalom birtokába bevezettetni rendelé.⁵ Neje Barbarith György zólyomi főispánnak s a zólyomi kir. vár kapitányjának Csery Zsófiától való leánya: *Margit* volt, kit, nevezett szülei után maradt ezüstnemükre és ingóságokra nézve Palásthy József, Csery Zsófiának első férjétől, Palásthy Benedektől való fia, a sz. benedeki konvent előtt 1587-ben kielégített.⁶ Úgy akará azonban a sors,

hogy II. Vid az 1596. évet túl ne élje, mert azon hadjáratban, melyet Miksa főherczeg az előnyomuló török szultán, Mohammed ellen indított, ő is, mint drégeli várkapitány részt vévén, a mezőkeresztesi ütközetben — okt. 26-án — midőn az eleinte megfutamadott törököket ő és Bory Mihály, nógrádi várkapitány, a lovasság élén üzőbe vették volna s harczoaik, valamint a többi magyar és német hadak a törökök által odahagyott tábor kincseit megpillantva, a helyett, hogy az üldözést folytatták volna, a tábor fosztogatása céljából, abban elszéledtek, s Vidffy és Bory, nem lévén képesek amazokat visszatartani, szintén leszálltak lovaikról s maguk is zsákmány után láttak — az időközben túlnyomó számban visszatért törökök által mindannyian, sok más magyar német és cseh főúrral és vitézzel együtt, leölettek.¹

II. Vidvel a Vidffy család utolsó férfi-sarjádéka omlott sírba, nem hagyva maga után, özvegyével Barbarith Margittal együtt, csak egy leányt: *Katát*. Így nyert halálcsapást az utolsó Vidffy és utolsó Vid ugyanazon fajzattól, melynek képét a család tulajdonképeni megállapítója, az első Vid vette volt fel a családi címerbe és hordozták vala abban utódai két századon át.

A főntebbiek nyomán a Vidffy család származék-rende a következő:²

² Istvánffy, Histor. 455. — Szalay, Magyarorsz. tört. IV. 434.

³ Lehetnek, sőt kétségkívül vannak még a Vidffy családra vonatkozó kiadatlan oklevelek, melyek valahol azok leány-ági maradékainál vagy egyebütt ismeretlenül lappangnak s melyekből, ha egykoron napfényre fognak kerülni, a fent közölt adatok és a leszármazási táblázat megbővíthetők és kiegészíthetők lesznek, s melyekből valószínűleg ki fog derülni az is, hogy miként jutottak a Vidffyek a hontmegyei *Nagy-Csalomja* falu birtokába, mely a XIII. és XIV. századokban a Huntpáznán nemzetségből eredett Csalomjai családnak örökéhez tartozott, 1439-ben pedig Albert király által nejének, Erzsébet királynénak adományoztatott (Fejér, Cod. dipl. XI. 262. l.), s melynek birtokában 1444-től kezdve a Vidffy család tagjait találjuk. A főntebbi leszármazási táblázaton látható Vidffyeken kívül, Nagy Iván, mint főntebb az illető helyeken megjegyeztük, ezen családnak még két női tagját említi u. m. *Erzsébetet*, Orbonás Andrásné és *Juditot*, Tíbolthné, de sajnos, az illető kútfők megnevezése nélkül, mely oknál fogva ezeket a táblázatba föl nem vehettük.

¹ Ered. oklevél.

² Ered. okl.

³ Ered. okl.

⁴ Ered. okl.

⁵ Ered. okl.

⁶ Ered. okl.

Mihály

I. Vid, de Mohora, 1418-ban czimerszerző				
János mester de Mohora, a Johannita lovagrend gondnoka. 1453—1474.	I. László de Farnos 1468 Vidffy de Nagy- Csalomja 1474.	I. Sebestyén de Csalomja 1444—1459 de Farnos, 1468.		
Miklós mester váczi olvasó- kanonok 1487—9	Ambrus Vidffy de Moho- ra, nógr. alispán 1477—1504	Márton de Farnos 1497 alias Vidffy de Csalomja 1497.	II. Sebestyén de Farnos 1497 alias Vidffy de Csalomja Farnos 1497.	II. László de Farnos
Lőrincz Vidffy de Felső-Mohora 1497—1531. (Neje: Petronella, 1539-ben már nagykállói Lőkös János neje)	Orsolya			
Pál, Vidffy de Felső-Mohora, 1539—1567.				
Kristóf, kir. ember, 1591—6. (Dalmady Erzsébet)	II. Vid, drégeli kapitány, kir. ember 1586—1596. (Barbaritth Margit)	Krisztina 1586-ban Luka László özvegye. ¹		
Borbála (Onory Miklós)	Kata 1612.			

II. Vid özvegyét, *Barbaritth Margit* asszonyt és leányát *Katát* II. Mátyás király oltalmába vette gróf Forgách Zsigmond országbíró és felső-magyarországi főkapitány ellenében, midőn ez ellenök, bizonyos hatalmaskodási pört, meg nem jelenésük miatt, megnyert volt s azt végrehajtatni és őket birtokjogaikban megkárosítani akará, de Mátyás király, figyelembe véve özvegy Vidffynének és leányának kérelmét, mely szerint, ha ügyüket rendes módon védhetnék, egészen más ítéletet remélnének nyerhetni: a pört beszüntette s újabb ítélet nyeresé végett gróf For-

¹ Luka László 1586. évben Zólyomban kelt s magyar nyelven írott végrendeletében összes ezüstneműit és ingóságait, valamint luka-négyei, luka-palojtai, kelenyei birtokait és sztráczini zálogbirtokát «az ő szerelmes atyafiának és feleségének» Vidffy Krisztinának hagyá, olyképen, hogy ha valaki őt ama birtokokban háborgatni szándékolná, neki négy ezer arany forintot lefizetni köteles legyen. Gr. Forgách levélt. a n. múzeum könyvtárában, Fasc. M. nro 384.

gách Zsigmondot az esztergomi káptalan által maga elébe idéztette, 1612. évben.¹

A Vidffy család nagy-csalomjai és kapaszi volt birtokait, annak magban-szakadása címén, utóbb Thurzó György nádor Bory Istvánnak adományozta, minthogy azonban ez a leány-ággal való bonyodalmak (controversiák) miatt azon birtokokba magát be nem vezettetheté, fia borfői Bory Gábor 1698. évi febr. hó 9-én Korponán, a Vidffy család leányági örökösivel, ú. m. Horváthy Pállal, ki Onory Miklósnak Vidffy Borbálától való leányát: Annát birta nőül, továbbá Baratkay Magdolnával, néhai Dúló György honti alispán özvegyével, Baratkay Annával, Ebeczky Ádám házastársával, valamint néhai Baratkay Ferencz nógrádi alispán hajadon leányaival ú. m. Borbálával és Krisztinával, illetőleg ezeknek gyámjával, Mocsári Balázsszal — mint «böcsületes főrendekkel s kedves jóakaró uraival s atyafiaival» — kiegyezett olyképen, hogy amazok neki 800 tallért fizettek, ő pedig a nevezett Nagy-Csalomja falura és Kapasz pusztára nézve minden jogairól s igényeiről örökösen lemondott s kötelezte magát nekik ezen birtokokra vonatkozó adomány-s összes egyéb leveleit átadni.²

S ezzel végkép letűnt a Vidffy név az élet színpadáról — csak Nagy-Csalomja helységben álltak még fenn, e század közepe táján, egy régi, nagy épület időtől barnult falai, melyeket a nép «Vidffy vára» omladékainak tartott, de melyek utóbb lebontatván s anyaguk az ottani kath. paplak építéséhez felhasználtatván, nyom nélkül eltűntek a Vidffyek egykori létezésének ezen utolsó maradványai is.

KUBINYI FERENCZ.

¹ Ered. oklevél.

² Ered. okl.

ADATOK A NÉMETHY CSALÁDOK GENEALOGIÁJÁHOZ.

(Második és befejező közlemény.)

Két czimerrajzzal.

IV. A XVII. század elején, mint rendkívüli tünemény, a közfigyelmet *Némethy Balázs* vonta magára. Először és utolszor az 1604. évben szerepel, de ezen egy évi működése Magyarország történetében korszakot képez. Bocskay István törekvéseit leginkább a magyar hajdúság által

reméltette elérni; ezeknek kapitányai között a legtektintélyesebb Némethy Balázs volt. Ő eleinte Lónyay Györggyel egyetemben Bocskaynak nem helyeselte törekvéseit, sőt híveit pártjáról lebeszélni törekedett, és Barbiano fővezér meghívására Lippay Balázs, Szilassi János, Ujváry